

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – С. 85 – 87.

4. Гончаренко С.У. Дидактичні аспекти освіти дорослих / С.У. Гончаренко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи: зб. наук. пр. – К.: – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2009. – Вип. 1. – С. 66–71.

5. Деркач А.А. Акмеология: учеб. пособ. / А.А. Деркач, В.Г. Зызыкин. – СПб.: Питер, 2003. – 256 с.

6. Дьяченко М.И. Психологический словарь-справочник / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2001. – 576 с.

7. Краткий психологический словарь / Ред.-сост. Л.А. Карпенко; Под общ. ред А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – 2 изд., расш., испр. и доп. – Ростов н/Д: изд-во “Феникс”, 1999. – 512 с.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2010

УДК 378.115

Ірина Зварич, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та практики перекладу Національної академії Служби безпеки України і кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Інституту Філології Київського Національного університету імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

Розглянуто принципи викладання навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах України і США та проаналізовано їх роль у системі оцінювання педагогічної діяльності викладачів.

Ключові слова: принципи викладання, навчальні дисципліни, педагогічна діяльність, професійна компетентність, критерії оцінювання.

Рассмотрено принципы преподавания учебной дисциплины у высших учебных заведениях Украины и США та проанализировано их роль в системе оценивания педагогической деятельности преподавателей.

Ключевые слова: принципы преподавания, учебные дисциплины, педагогическая деятельность, профессиональная компетентность, критерии оценивания.

The teaching principles of any subjects in the higher educations in Ukraine and the USA are observed, and their role in the teachers' quality assessment system of teaching subjects are analyzed.

Key words: teaching principles, educational disciplines, pedagogical activity, professional competence, evaluation criteria.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Демократизація суспільства і розвитку особистості, інтелектуалізація праці і швидкий розвиток сучасних інноваційних технологій потребують створення сприятливих умов для отримання вищої освіти. Зокрема зовнішні і внутрішні чинники, які впливають на розвиток особистості і потребують нових підходів до розробки методологічних основ забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, координації прогнозування підготовки спеціалістів з вищою освітою та обсягів замовлення на підготовку фахівців з урахуванням потреб ринку праці, працевлаштування та адаптації майбутніх фахівців до вимог ринкової економіки.

Від професійно організованого процесу навчання залежить якість викладання навчальної дисципліни, яка базується на певних педагогічних принципах. На основі вивчення наукових праць з питань оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів Г. Андрушака, І. Булах, Т. Кошманової,

М. Мруги, Х. Хазяїнова, Г. Стрікланда, М. Ефріка, У. Кешін, Л. Роче, Ф. Фіча виділимо принципи викладання навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах:

- принцип практичної спрямованості та оптимальної достатності полягає у відповідності змісту та обсягу навчального матеріалу практичним потребам професійної діяльності майбутніх фахівців;

- принцип науковості полягає в організації процесу викладання навчального предмета на засадах використання досягнень сучасної науки, передових інформаційних технологій, якісного науково-методичного забезпечення та наукового обґрунтування методик і технологій опанування програмового матеріалу з навчальної дисципліни;

- принцип системності полягає в організації процесу вивчення і викладання навчального предмета на основі єдиної нормативної бази, чітко визначених кількісних та якісних потреб, координації заходів, структуризації курсів за рівнями підготовки та спеціалізацією,

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

стандартизації змісту навчання і контролю ефективності підготовки майбутніх фахівців;

- принцип послідовності полягає в тому, що кожен наступний ступінь вивчення навчальної дисципліни базується на доступності цільового рівня попереднього ступеня її опанування;

- принцип автономності полягає в тому, що необхідним елемент підготовки на всіх її етапах вважається систематична цілеспрямована самостійна робота для підтримання раніше опанованого рівня та досягнення вищих рівнів.

Я.Я. Болюбаш, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, І.Ф. Філончук розглядають проблему діагностування якості викладання навчального предмета та рівні знань професорсько-викладацького складу у вищих навчальних закладах. Вони зазначають, що якість оцінювання педагогічної діяльності викладачів, які здійснюють ефективне навчання студентів і демонструють високий рівень знань, навичок, здібностей і нахилів засновані на загальному уявленні про відмінне викладання навчальної дисципліни, що можна описати за допомогою п'яти найважливіших принципів [4, 76 – 79].

Перший принцип: “Викладачі віддані студентам та їхньому навчанню” підкреслює, що рівень знань студентів у вищих навчальних закладах різний і педагоги зобов'язані навчити кожного з них. Тому кваліфіковані викладачі застосовують свій професіоналізм і викладацьку стратегію до кожного студента зокрема і враховують їхні різні можливості до опанування навчальною дисципліною у розв'язанні практичних завдань. Вони звертають увагу на загальноприйняті теорії пізнання, усвідомлюють вплив середовища і культури на поведінку студентів, розвивають їхнє прагнення до навчання і пізнавальну здібність, виховують у студентів почуття власної гідності, мотивацію, характер, громадську відповідальність і повагу до особистих, культурних цінностей.

Другий принцип: “Викладачі знають свій предмет і те, як його викладати” висвітлює обізнаність педагога з навчальною дисципліною і постійне вдосконалення знань з навчального предмета і методики його викладання. Кваліфіковані педагоги передбачають де можуть виникнути труднощі у викладанні навчальної дисципліни і застосовують стратегію навчання. Вони вміють доступно і зрозуміло пояснити новий матеріал кожному студенту, розвиваючи їхні критичні й аналітичні здібності.

Третій принцип: “Викладачі відповідають за контроль і управління навчанням студентів” вказує на те, що кваліфіковані

викладачі створюють, збагачують, підтримують і зміцнюють методичку навчання для підвищення зацікавленості студентів в опануванні навчальною дисципліною та науковими дослідженнями. Такі педагоги знають, як зацікавити студентів у навчанні і як підтримати їхній інтерес навіть у випадку тимчасової невдачі. Кваліфіковані викладачі володіють достатньою кількістю різних дидактичних методик: індивідуальна робота з талановитими студентами та відстаючими, участь студентів у процесі викладання навчального предмета, регулярне оцінювання якісного рівня знань студентів, неефективність методів навчання. Такі педагоги використовуючи різні методи, принципи, підходи в процесі діагностування якісного рівня знань студентів і можуть чітко охарактеризувати їхні злети і прогалини в навчанні.

Четвертий принцип: “Викладачі систематично аналізують свою практичну діяльність” підкреслює, що педагогів постійно осмислюють свою практичну діяльність і вчать на основі свого досвіду. Кваліфіковані викладачі прагнуть виховувати толерантність, чесність, справедливість, повагу до культурного розмаїття, сприяють розвитку розумових та інтелектуальних здібностей студентів, здатність критично мислити і передбачити різні перспективи до творчості і ризику, орієнтації на експериментування і розв'язання проблемних ситуацій сучасного життя.

П'ятий принцип: “Викладачі є членами освітнього співтовариства” розкриває, що кваліфіковані викладачі вищого навчального закладу роблять свій внесок до ефективності викладання навчальної дисципліни. Вони розробляють освітньо-кваліфікаційні характеристики, освітньо-професійні програми підготовки спеціалістів та засоби діагностики рівня якості вищої освіти, зокрема навчальний план, програми навчальних дисциплін. Педагоги вищого навчального закладу знаходять способи спільної творчої роботи з батьками студентів, залучають їх до продуктивної роботи в освітніх закладах та використовують усі ресурси, що є в розпорядженні педагогічного колективу.

Принципи кваліфікованого викладання навчальної дисципліни у вищих навчальних закладах включено в основу до стандартів та критеріїв оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів, до яких входять і функції діагностування.

У Львівському національному університеті імені Івана Франка була проведена анкетування студентів “Викладач очима студентів”. До анкети

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

були включені питання, що стосуються професійних і особистісних якостей сучасного викладача, а також побажання педагогам. В анкетуванні взяли участь студенти 2 – 3 курсів філологічного та філософського факультетів та факультету міжнародних відносин.

Н. Гапон та М. Дубняк підкреслюють, що студенти відчувають потребу в довірливому спілкуванні з викладачем, в інтелектуальній позиції та баченні світу, якому могли б довіряти. Вони виділяють думку студентки, яка зауважила: “Коли я думаю про своє студентське життя, мені часто пригадуються обличчя, жести і звички тих педагогів, які з перших днів навчання опікувалися мною, впроваджуючи у світ знань. Тих, хто відкрив для мене можливість черпати радість від процесу навчання, перетворюючи університетську аудиторію в простір критичного мислення. Тих, хто зробив процес обміну думками та ідеями, різновидом особистісного задоволення” [2, 107].

Н. Гапон та М. Дубняк підкреслюють, що більшість студентської молоді сприймає викладача як непересічну особистість та пов’язують професійне та особистісне зростання з його індивідуальністю. Тому дослідники звернули увагу на доволно вибрані студентами критерії за якими вони намагалися оцінити педагогічну діяльність викладачів, а саме: вік, стать; вміння спілкуватися зі студентами, особистість педагога, зовнішній вигляд, змістовність і спосіб викладання навчальної дисципліни; кінетичні аспекти – пантоміміка, обмін поглядом; просодичні аспекти – темп, гучність, емоційність мовлення; побажання викладачам та запитання до них [2, 108]. Найбільш вражаючі запитання такого типу: “Навіщо запитувати під час лекції, щоб потім сказати перед аудиторією, що відповідь студента(ки) помилкова, що хтось хибно мислить?”, “Чому викладачі часто говорять, що нас чекає надзвичайно складний іспит і ми можемо його не скласти?”, “Несправедливо, коли на іспиті викладач каже, що “я нічого не знаю”, бо я все ж чогось дізнався на його лекціях”.

Запитання студентів до викладачів підкреслюють їхнє ставлення до педагогів та відношення до опанування навчальної дисципліни. Викладачі, які вміють доступно і майстерно пояснити новий матеріал і зацікавити студентів у вивченні навчальної дисципліни, тоді студенти добросовісно і сумлінно виконують завдання програмового матеріалу і краще навчаються, і в них складаються доброзичливі взаємовідносини із викладачами. А рейтинг оцінювання

педагогічної діяльності викладачів з високою моральністю вищий ніж у тих, хто намагається залякати студентів складністю іспиту з навчальної дисципліни.

Є.Й. Перовський зазначає, що педагогічний процес оцінювання знань – це складна психологічна ситуація і для викладача, бо в момент його здійснення й виявлення реального рівня знань педагог перебуває під впливом багатьох взаємодіючих факторів, а саме:

- Об’єктивні якості роботи, що оцінюються – усна відповідь, письмовий виклад.

- Погляд викладача на значення знань, умінь, навиків, що виражені в роботі з точки зору завдань до всього предмета, що вивчається.

- Загальне відношення викладача до оцінки (занадто принциповий і категоричний чи навпаки, байдужий до її, має тенденцію занизити бал чи підвищити його).

- Загальне ставлення викладача до студента (симпатія, антипатія) відношення до предмета.

- Ставлення, що склалися у викладача до студента щодо його успіхів з предмета на момент оцінювання знань.

- Загальне ставлення викладача, адміністрації навчального закладу до студента, знання якого оцінюють (його зайнятість у культурно-масовій роботі, виконанні різних доручень).

- Настрій викладача.

- Фізичний стан педагога (втомленість, погане самопочуття, тощо).

- Удосконалення особистого престижу (більше хороших оцінок – краща думка про викладача в керівництві навчального закладу, мало їх – негативна думка про педагога, який здійснює педагогічний процес оцінювання знань) [5, 451].

Отже, до критеріїв оцінювання педагогічної діяльності викладачів варто віднести компоненти педагогічної етики, до яких входять моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини, а також естетичний вигляд викладача. Студенти не охоче оцінюють зовнішній вигляд викладача, але висловлюють свою думку, що зовнішній вигляд викладача має відповідати тій естетиці сприйняття, яка вже традиційно сформувалася в закладах вищої освіти. Вони осуджуючи відносяться до викладачів, які намагаються навчання у вищому навчальному закладі перетворити на спортивні змагання або на демонстрацію одягу із сучасного супермаркету. “Кросівки, спортивні куртки? Ні, мабуть, це не личить викладачеві національного університету, ліпше щось елегантне. А на свята – доречний одяг, який містить елементи національного стилю” [2, 109].

До естетичного вигляду викладачів студенти відносять і емоційність педагога, його енергійність

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

і майстерність володіти аудиторією молодих вихованців у процесі викладання навчальної дисципліни. Студенти висловлюють свою думку: “Мені подобається працювати... з енергійними викладачами, не залежно від їхнього віку...”, “Коли немає емоційності, то важко збагнути, де основне, а де другорядне”, “Люблю емоційне мовлення викладача, яскраве, образне, насичене афоризмами (бажано власними)” [2, 110 – 112].

Недостатньо і непрофесійно розроблені критерії оцінювання педагогічної діяльності викладачів залишають можливість для проявлення суб’єктивізму. Тому некомпетентні викладачі можуть зайняти набагато вищий рейтинг в анкетуванні студентів, що своєю чергою і викликає несерйозне відношення до напрацювання матеріалу за яким визначають рейтинг викладачів, оцінюючи його педагогічну діяльність. Аналізуючи критерії оцінювання педагогічної діяльності викладачів та запропоновані анкети “Викладач очима студентів” можна зазначити, що всі вони передбачають визначення професійного рівня викладача, його професійної компетенції. Проте, професійну компетенцію викладача важко розглядати конкретно та категорично, користуючись лише певними позначками в анкеті, що необхідні для оцінювання педагогічної діяльності педагогів. Професійність викладача науковці розглядають, виділяючи різні значимі якості викладача, які науковці класифікують по-різному. Узагальнюючи всі класифікації компетентності викладача І.М. Агібова виводить систему з десяти загальних вмінь, де кожне підрозділяється ще на чотири і більше конкретних умінь. Автор виділяє більше сорока вмінь, що становить трудність при вирахуванні числового розрахунку [1, 5]. Таким чином, проблематично визначити якість педагогічної діяльності викладачів на основі професійних компетенцій.

Оцінюючи педагогічну діяльність викладачів, варто звернути увагу на результати роботи викладача протягом навчання, тобто взяти до уваги успішність студентів та їх якісний рівень знань. Проте і такий метод не буде об’єктивним тому, що якісний рівень знань студентів залежить від рівня їх підготовки, потенційної можливості навчатися, вміння опанувати навчальний матеріал і здобути змістовні знання з навчальної дисципліни. Якщо проаналізувати якісний рівень знань студентів в одній групі з різних предметів, то буде очевидно, що успішність із гуманітарних наук відрізняється від математичних тому, що вивчення різних дисциплін має свої особливості та певні труднощі.

З досвіду роботи можна зазначити, що ми мали можливість визначити педагогічну діяльність викладачів, проаналізувавши якісний рівень знань студентів двох груп в яких один і той же викладач викладає навчальну дисципліну. Ми проаналізували і порівняли знання і вміння студентів двох груп по одним і тим же тестам, контрольним роботам з однієї дисципліни за однаковими критеріями оцінювання. З’ясувалося, що викладач один і той же зі своїми вимогами і підходами до вивчення навчальної дисципліни, а результати знань студентів різні. Тому не зовсім коректно оцінювати педагогічну діяльність викладача за результатами якісного рівня знань студентів, хоча якість викладання навчальної дисципліни треба включати до критеріїв оцінювання педагогічної діяльності викладачів.

На думку Т.С. Малікова раціонально провести зріз знань студентів до вивчення навчальної дисципліни або певного курсу і в кінці її викладання. Проаналізувавши розбіжність якісного рівня знань студентів, можна певною мірою і висловитися щодо якості викладання навчальної дисципліни викладачем [3, 53].

Х.У. Марш пропонує дозволяти оцінювати педагогічну діяльність викладачів студентам після того, як вони вивчать курс навчальної дисципліни, або після закінчення вищого навчального закладу тому, що студенти часто змінюють своє ставлення до викладача і необ’єктивно здійснюють діагностування якості викладання навчальних дисциплін [7, 9].

З таким твердженням варто погодитись тому, що випускники точніше характеризують діяльність викладачів, ніж студенти. Недивлячись на те, що анкетування анонімне, проте психолого-педагогічні відносини між викладачами і студентами зберігаються і вони не можуть професійно визначити якість педагогічної діяльності викладачів тому, що не володіють повною інформацією про викладача. Студенти можуть оцінити навчальну діяльність викладача, як він викладає програмовий матеріал і чи цікаво їм вивчати навчальний предмет. А оцінити якість професійної підготовки вони не можуть, бо самі не володіють навчальною дисципліною досконало.

Відомий педагог В.Ф. Шаталов не ставив поганих оцінок своїм вихованця за опанування навчальним матеріалом, але вони мали змістовні знання і приймали участь у різних конкурсах. Це свідчить про те, що відомі педагоги В.Ф. Шаталов, В.О. Сухомлинський та інші знаменитості були визнані своїми вихованцями за свою щире і чуйне ставлення до них, копітку і плідну працю педагога, майстерність навчати.

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

Ніякі критерії не можуть зрівнятися з високою оцінкою виставленою вихованцями в процесі навчання. Тому варто вивчати думку студентів щодо визначення якості педагогічної діяльності викладачів і треба включати послідовні та логічні питання до анкети “Викладач очима студентів”, які допоможуть визначити цю якість. Підібрати питання треба так, щоб студенти могли на їх відповіді, а ті питання, що стосуються наукового потенціалу викладачів не варто включати до анкети тому, що студенти недостатньо компетентні самі, щоб дати на них відповідь.

Наукова діяльність викладача суттєво характеризує професорсько-викладацький склад вищого навчального закладу. Тому варто продумати питання, які характеризують наукову діяльність викладача і включити питання до анкети “Викладач очима студентів”. Великий досвід викладання навчального предмета “Англійська мова” у вищому навчальному закладі дозволяє зазначити, що трапляються випадки, коли викладач має високі знання з іноземної мови і професійно нею володіє, але має певні проблеми зі студентами. Такого викладача студенти оцінюють необ’єктивно, не зважаючи на його професійні знання з навчального предмета. Тому визначаючи наукову діяльність викладача варто знати думку колег кафедри, керівництва кафедри та викладачів певного фаху, які можуть оцінити наукову діяльність викладача за встановленими критеріями оцінювання.

Проте, розробити критерії оцінювання педагогічної діяльності викладачів за якими можна було б повністю і об’єктивно визначити якість педагогічної діяльності кожного викладача, напевно не можливо тому, що кожен педагог це – неповторна багатогранна особистість із власним, особистісним підходом до викладання навчальної дисципліни.

У.Е. Кешін зазначає, що опанування студентами США навчальних дисциплін за встановленою системою навчання за рівнями має початок і немає кінця тому, що студенти постійно оцінюють педагогічну діяльність викладачів, ставлять суттєві запитання, які допомагають упроваджувати нові навчальні дисципліни і курси, покращувати викладання навчальних предметів. На його думку, рейтинг студентів в опануванні програмовим матеріалом не завжди вказує на їх розчарування у вивченні навчальних дисциплін, а певною мірою покращує викладання навчальних предметів рівня “В” у порівнянні з “А”. Рівень “В” – це вищий рівень навчання [6, 5].

Навчання студентів у вищих навчальних закладах США відбувається за кваліфікаційними

рівнями, які найточніше характеризують здатність студентів здобувати знання, уміння, навички. Представимо рівні володіння іноземною мовою при виконанні перекладу за загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти, яка полегшує опанування мовою і сприяє уніфікації при складанні програм та навчальних планів. Рівень “А” – це елементарний користувач, який має свої позначки “А1” і “А1+” – початковий користувач і “А2” – середній і “А2+” – середній просунутий; “В” – незалежний користувач з позначками “В1” – рубіжний і “В1+” – рубіжний просунутий, “В2” – вищий і “В2+” – вищий просунутий; “С” – досвідчений користувач, “С1” – автономний і “С1+” – автономний просунутий, “С2” – компетентний і “С2+” – професійно-компетентний.

Досвідчений користувач – компетентний “С2” і “С2+” вільно розуміє практично все, що чує або читає, а також знаходить інформацію з різних усних чи письмових джерел, узагальнює її і робить аргументований виклад. Висловлюється спонтанно, дуже швидко і точно, диференціє найточніші відтінки смислу в досить складних ситуаціях. Рівні “С2” і “С2+” – компетентність користувача розрізняють за широтою і швидкістю висловлення власної думки.

Досвідчений користувач – автономний “С1” і “С1+” розуміє широкий спектр досить складних і об’ємних текстів, розпізнає приховане значення, висловлює власну думку швидко і спонтанно без помітних затруднень. Логічно і детально висловлюється на складні теми, чітко демонструє свідоме володіння граматичними структурами і від складності їх вживання розпізнають рівні “С1” і “С1+”.

Незалежний користувач – просунутий “В2” і “В2+” розуміє основні ідеї тексту як на конкретну, так і на абстрактну тему, в тому числі підтримує дискусії за своїм фахом на спеціалізовані теми, підтримує бесіду з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає труднощів жодній із сторін. Чітко, детально висловлює свою власну думку на широке коло тем, підтримує розв’язання певної проблеми чи критично її характеризує. Від детального висловлення думки, що стосується фахового спрямування і розрізняють кваліфікаційні рівні “В2” і “В2+”.

Незалежний користувач – рубіжний “В1” і “В1+” розуміє основний зміст чіткого нормативного мовлення на теми побутового спілкування та особистих, професійних інтересів, розв’язує більшість питань життєвих ситуацій. Описує досвід, події та амбіції, наводить стислі

ПРИНЦИПИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ І США

пояснення і докази щодо різних поглядів і планів. Залежно від знань, умінь і навичок розв'язати завдання життєвих ситуацій і розпізнають кваліфікаційні рівні "B1" і "B1+".

Елементарний користувач – середній "A2" і "A2+" розуміє ізольовані фрази та широковживані вирази, необхідні для повсякденного спілкування в сферах особистого побуту, сімейного життя, здійснення покупок, місцевої географії, трудової діяльності. Спілкується на прості і звичайні ситуації, використовуючи необхідний простий і прямий обмін інформацією на знайомі та звичні теми. Описує простими мовними засобами найближче оточення, пов'язане із сферою безпосередніх потреб. Від рівня і частоти вживання широковживаних фраз і словосполучень розрізняють кваліфікаційні рівні "A2" і "A2+".

Елементарний користувач – початковий користувач "A1" і "A1+" розуміє і вживає побутові повсякденні вирази, а також елементарні речення, необхідні для спілкування на початковому рівні. Ставить різного типу запитання і відповідає на них, а також має відповідні знання і може представити когось та надати прості відомості із власної біографії. Якщо співрозмовник говорить повільно і чітко, то проявляє свої здібності взаємодії на простому рівні формування комунікативної мовленнєвої компетенції за якою і розрізняють кваліфікаційні рівні "A1" і "A1+".

Таким чином, згідно до кваліфікаційних рівнів і формуються комунікативні мовленнєві компетенції. Сформовані компетенції використовуються певною мірою в різних контекстах залежно від їх професійного спрямування. Комунікативна мовна компетенція розглядається з певними компонентами: лінгвістичними, соціолінгвістичними та прагматичними до яких входять знання, уміння, навички. Лінгвістичні компоненти включають лексичні, фонологічні, синтаксичні знання і вміння та інші системні параметри мови, незалежно від соціолінгвістичного значення їх варіантів та від прагматичних функцій їх реалізації.

Соціолінгвістичний компонент стосується соціокультурних умов користування іноземною мовою. Відповідно до соціальних конвенцій, зокрема правил ввічливості, норм, які реагують гендерні стосунки і стосунки між поколіннями, класами, соціальними групами та мовних кодифікацій деяких основних ритуалів у житті суспільства. Соціолінгвістичний компонент пронизує весь процес спілкування між представниками різних культур, навіть тоді, коли його учасники не усвідомлюють цього впливу.

Прагматичний компонент пов'язаний з

функціональним вживанням лінгвістичних засобів: продукуванням мовних функцій, актів мовлення і пропонують сценарії та програми інтерактивних обмінів.

Висновки. Отже, кваліфікаційні рівні навчання у вищих навчальних закладах США використовують для модернізації вищого закладу освіти, оптимізації навчального процесу, забезпечення раціонального використання наявних ресурсів підвищення ефективності навчального процесу, вдосконалення механізмів планування і забезпечення заходів з організації процесу навчання, що базується демократичних принципах викладання навчальних дисциплін і оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів.

Тому доцільно вивчати досвід оцінювання педагогічної діяльності викладачів у вищих навчальних закладах США, Західної Європи, зокрема Великобританії та систему оцінювання "ЛИДЕР", щоб здійснювати цілеспрямовану роботу зі стабілізації системи навчання у вищих навчальних закладах України, підвищити процеси реформування національної освіти, підняти конкурентоспроможність вищих українських навчальних закладів на європейському освітньому просторі.

1. Азимова И.М. *Формирование профессиональных компетенций преподавателя физики в университете / И.М.Азимова // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2003. – № 5. – С. 54 – 59.*

2. Гапон Н., Дубняк М. *Викладач очима студентів // ВІСНИК ЛЬВІВ. УН-ТУ, 2009. – Вип. 25. – Ч. 1. – С. 106 – 113.*

3. Маликов Т.С. *О рейтинге преподавателей вузов / Маликов Т.С. // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2007. – № 2. – С. 52 – 54.*

4. *Педагогічне оцінювання і тестування. Правила, стандарти, відповідальність. Наукове видання / Я.Я. Болюбаши, І.Є. Булах, М.Р. Мруга, І.В. Філончук. – К.: майстер клас, 2007. – 272 с.*

5. Перовський Е.И. *Проверка знаний учащихся в средней школе. – М.: Академия педагогических наук РСФСР, 1960. – 510 с.*

6. Cashin W.E. *"Students Raitings of Teaching: Recommendations for Use". IDEA Pape № 22. Center for Faculty Education and Development. – Kansas State University, 1990. P. 2.*

7. Fich E. Faith. *Are Students Evaluations of Teaching Fair? Computing Research News, 2003. – Vol. 15. – № 3. – P. 1 – 6.*

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

8. Frost H. S., Teodorescu D. *Teaching Excellence: How Faculty Guided Change at a Research University // The Review of Higher Education, 2001. – V. 24. – P. 39 – 415.*

9. Marsh H.W. *Students' Evaluations of University Teaching: Research Findings, Methodological Issues, and Directions for Future*

Research. Document Resume of H.W.Marsh's monograph, 1987. – 30 p.

10. Marsh H.W., Roche L. *The Use of Students' Evaluation and an Individually Structured Intervention to Enhance University Teaching Effectiveness // American Educational Research Journal, 1993. – Vol. 30. – № 1. – P. 217 – 251.*

Стаття надійшла до редакції 25.02.2010

УДК 338.147

Вікторія Жигірь, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри професійної педагогіки та методики професійного навчання
Бердянського державного педагогічного університету

ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ У ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглядаються методологічні, наукові, організаційні і методичні основи формування професійних знань майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки у ВНЗ до педагогічної діяльності.

Ключові слова: освіта, навчання, менеджери, педагогіка, управління, технологія, система, процес, планування, кадри, студенти.

В статье рассматриваются методологические, научные, организационные и методические основы формирования профессиональных знаний будущих менеджеров в процессе профессиональной подготовки в ВУЗЕ к педагогической деятельности.

Ключевые слова: образование, учеба, менеджеры, педагогика, управление, технология, система, процесс, планирование, кадры, студенты.

In the article methodological, scientific, organizational and methodical bases of forming of professional knowledge of future managers are examined in the process of professional preparation in INSTITUTE of higher to pedagogical activity.

Key words: education, studies, managers, pedagogics, management, technology, system, process, planning, shots, students.

Актуальність теми. Успіх модернізації освіти в Україні значною мірою залежить від якості професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до інтелектуального і творчого розвитку особистості як основи успішного функціонування людини в умовах постійних змін. Особливої уваги потребує професійна підготовка педагогічних кадрів для потреб системи педагогічної вищої освіти. Сучасний учитель загальноосвітньої школи чи вищого навчального закладу повинен розуміти основні теоретико-педагогічні проблеми управління як навчальним процесом так і колективом учнів, студентів, працівників закладу освіти, володіти педагогічним понятійним апаратом, орієнтуватися в педагогічних технологіях. Без цього необхідного управлінського педагогічного мінімуму не може бути результативної педагогічної діяльності [10].

Аналіз останніх публікацій. Розвитку та становлення професійної освіти менеджерів у галузі педагогіки надається належна увага, у світ друк виходить значна кількість навчально-

методичної літератури підручників та посібників авторів: Б.М. Андрушків, О.Є. Кузьмін, О.І. Вишневський [8], М.В. Вачевський [7], І. Герчикова [9], М.М. Єрмошенко [10], Н. Коломінський [14], Я.Г. Камінецький [13], Б.І. Клима та інші автори, проте залишається невизначеним питання підготовкою менеджерів для освітньої галузі діяльності, що спонукало вибору даної теми дослідження: “Формування професійних компетентностей майбутніх менеджерів у ВНЗ до педагогічної діяльності” [9].

Виклад основного матеріалу. Відомо, що зміст управління в менеджменті як процесу розкривається в його функціях. Вони є видами діяльності, за допомогою яких суб'єкт управління впливає на керований об'єкт. А тому аналіз процесу управління в галузі педагогічної освіти, з точки зору його функцій, є основою для визначення обсягу роботи по кожній з них, а також чисельності управлінських працівників, і, в кінцевому результаті, формування певної структури та організації керуючої системи.

Досвід підтверджує, що весь спектр сучасних